

UCHWAŁA

Komisji ds. postępowania habilitacyjnego dr Sylwii Panek w sprawie nadania jej stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa

Komisja ds. postępowania habilitacyjnego dr Sylwii Panek, obradująca 21 stycznia 2020 roku w składzie sześciuosobowym (zob.: Protokół), po zapoznaniu się z dokumentacją wspomnianego postępowania i stwierdzeniu, iż wszystkie recenzje zawierają jednoznacznie pozytywne konkluzje, zaś ich autorzy zgodnie podkreślają znaczny wkład habilitantki w rozwój wiedzy o krytycznoliterackiej działalności Karola Irzykowskiego (i szerzej: w rozwój wiedzy o dwudziestowiecznej krytyce literackiej) postanowiła – po dyskusji, w jawnym, jednomyślnym głosowaniu – poprzeć wnioski o nadanie dr Sylwii Panek stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa i zarekomendować to stanowisko Radzie Dyscyplin Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Poznań, 21 stycznia 2020 roku.

Małgorzata Stępińska
Beata Niekłucka
Anna Rotkiewicz
Agnieszka Kozłowska
-
Piotr Skowroński
Ani Tym

UZASADNIENIE

Uchwały Komisji w sprawie nadania dr Sylwii Panek stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa

1. Pani Sylwia Panek ukończyła studia polonistyczne na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w roku 1996; jej rozprawa *Spór o postmodernizm*, napisana na seminarium prof. dra hab. Edwarda Balcerzana, otrzymała I nagrodę na konkursie prac magisterskich im. J.J. Lipskiego. Trzy lata później obroniła magisterium z filozofii; nosiło ono tytuł *Postmodernizm w literaturze*; promotorką była prof. dr hab. Anna Jamroziakowa. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa uzyskała pani Panek w roku 2003 na podstawie dysertacji *Krytyk w przestrzeniach literatury i filozofii. O młodopolskich wypowiedziach polemicznych Karola Irzykowskiego*; promotorem był raz jeszcze prof. dr hab. Edward Balcerzan, recenzentami – prof. dr hab. Janusz Sławiński i prof. dr hab. Marek Hendrykowski.

2. Od 1 października 2002 roku pani Panek jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym w Instytucie Filologii Polskiej UAM; najpierw na stanowisku asystenta, następnie (od 1 października 2003 roku do dnia dzisiejszego) na stanowisku adiunkta.

3. Po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych Sylwia Panek opublikowała dwie monografie autorskie (pierwsza z nich to drukowana wersja doktoratu, druga wskazana została jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art.16 Ustawy o stopniach i tytułach), jedną autorską antologię z obszernym wstępem (wskazaną we wniosku jako druga część osiągnięcia naukowego), dwadzieścia artykułów w książkach zbiorowych i czasopismach (w tym dwa w czasopismach z listy ERIH), sześć recenzji naukowych (w tym: dwie w czasopismach z listy ERIH). Habilitantka współredagowała dwa numery monograficzne „Poznańskich Studiów Polonistycznych”; jest redaktorką

naukową serii wydawniczej „Polemika krytycznoliteracka w Polsce”, w której ukazało się dotychczas jednaście książek.

4. Habilitantka uczestniczyła jako wykonawca w realizacji kierowanego przez prof. dra hab. Tomasza Mizerkiewicza grantu NPRH „Poetyka – nowe perspektywy”; jest głównym wykonawcą w realizacji kierowanego przez prof. dr hab. Agatę Stankowską-Kozere grantu NPRH „Polemika (krytyczno)literacka w Polsce – między studium przypadku a historią literatury. Edycje krytyczne”.

5. Po roku 2003 dr Panek uczestniczyła z referatem w dwunastu międzynarodowych i ogólnopolskich konferencjach naukowych, określonych przez nią samą jako „ważniejsze”. Jest członkinią Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk; aktualnie pełni funkcję sekretarza Komisji Filologicznej PTPN.

6. Wszystkie recenzje dorobku Sylwii Panek zawierają jednoznacznie pozytywne konkluzje, równoznaczne z poparciem wniosku o nadanie jej stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa.

7. Wszyscy recenzenci wysoko (a nawet: bardzo wysoko) oceniają naukowy rozwój i styl myślenia habilitantki, a jej dorobek postrzegają jako świadomie i konsekwentnie budowaną całość o znacznej wartości poznawczej.

Prof. Hanna Ratuszna mocno podkreśla spójność ocenianego dorobku i jego systematyczne wzbogacanie, a za najważniejsze cechy warsztatu badawczego dr Panek uznaje wnikliwość, rzetelność i „pasję konstruowania interesujących kontekstów”. Recenzentka zauważa (z wyraźną aprobatą), iż habilitantka nieustannie zderza w swych wypowiedziach naukowych metodologię badań historycznych z tradycją hermeneutyczną, oraz że przekonująco konfrontuje ze sobą teksty i poglądy, jak również że wyżej ceni mnożenie punktów widzenia niż ich redukcję.

Prof. Andrzej Tyszczyk rozpoczyna swą recenzję zdecydowanym sądem głoszącym, iż „konstrukcja myśli naukowej habilitantki jest wyrazista i mocno ugruntowana”, a jako podstawę tej konstrukcji traktuje „metodę badania estetyk

w relacjach dialogicznych i komparatystycznych”. Recenzent dostrzega jako bardzo istotną cechę naukowego postępowaniu dr Panek „ogromną samoświadomość metodologiczną”, „uwzględniającą wszystkie możliwe uwarunkowania związane z materią sprawy oraz sytuacją badacza, który podejmuje się ich analizy” oraz „rygorystyczną etykę badań”, jak najlepiej świadczą o niej samej i o jej akademickich nauczycielach.

Prof. Barbara Sienkiewicz akcentuje podwójne, polonistyczne i filozoficzne, przygotowanie habilitantki; jej zdaniem właśnie ta podwójność kompetencji najmocniej naznaczyła jej naukową drogę i zadecydowała o tym, iż „głównym przedmiotem badawczej dociekliwości Sylwii Panek na wiele lat stał się Karol Irzykowski”, filozofujący pisarz i krytyk. „Można więc powiedzieć – dodaje recenzentka – że przedmiot badania został wybrany wyjątkowo trafnie, że uzyskane przygotowanie i temperament naukowy dr Panek szczególnie predestynują ją do zajmowania się autorem *Walki o treść*.”.

8. Wysoka ocena całokształtu dokonań habilitantki wiąże się w recenzjach z równie wysoką oceną jej dokonania naukowego (w rozumieniu art.16 Ustawy), czyli dyptyku złożonego z autorskiej antologii *Spór o „niezrozumialstwo” w dwudziestoleciu międzywojennym* oraz monografii *Mosty Karola Irzykowskiego*. Wszyscy recenzenci traktują obie wymienione książki jako dopełniające się części jednolitego projektu badawczego, przy czym – prof. Ratuszna i prof. Sienkiewicz przyznają *Sporowi* względną autonomię (i oceniają osobno), a prof. Tyszczyk widzi w tej antologii przede wszystkim rozwinięcie odpowiedniego rozdziału *Mostów*.

Prof. Ratuszna spogląda na *Spór* jako „ważne odniesienie” zarówno pierwszej, podoktorskiej książki Sylwii Panek, jak i *Mostów*. Recenzentka ocenia stojącą u podstaw antologii koncepcję „wielogłosowości”, na tle której „wybrzmiewają słowa i ‘projekty’ Irzykowskiego” jako „niezwykle cenną”, a następnie, omówiwszy zawartość *Sporu*, podkreśla, iż antologia nie tylko „odśłania dzieje ‘historycznego’ sporu” i „analizuje jego etapy”, lecz jest także

„niezwykle ważną” („wielogłosową, polemiczną”) wypowiedzią w sprawie poezji awangardowej, jej „sposobów rozumienia” i „jej miejsca w procesach kulturowych”.

Z kolei: *Mosty* opisuje prof. Ratuszna jako kontynuację wcześniejszych badań habilitantki i zarazem otwarcie perspektywy na nowe odczytania krytycznego dzieła Irzykowskiego, a zatem jako istotne świadectwo jedności realizowanego przez Sylwię Panek projektu i podsumowanie jej dotychczasowych badań. Za niezwykle cenne uznaje recenzentka wykorzystanie w konstrukcji książki i interpretacji badanego dzieła idei „mostów”, pozwalającej uchwycić zasadnicze cechy postawy wielkiego krytyka oraz wskazać istotne problemy i konteksty jego myślenia.

W oczach prof. Barbary Sienkiewicz *Spór* „to doskonale opracowana i zredagowana antologia dokumentująca dzieje jednego z najważniejszych sporów dwudziestolecia”. Dalej zaś dopowiada recenzentka: „Perfekcyjnie użyty został aparat edytorski: pieczołowicie w przypisach przybliżane pojęcia stosowane przez dyskutantów, przywoływane fakty życia literackiego, dzieje czasopism, na łamach których toczyły się kolejne odsłony polemiki, objaśniane sylwetki i kluczowe dokonania poszczególnych dyskutantów, wskazywane miejsca i daty pierwodruków, zasady edycji. To ogromna i nie do przecenienia praca edytorska.”.

Mosty komentuje poznańska recenzentka jako „przemyślaną, spójną całość, poddaną jednej myśli przewodniej”, wskazywanej przez tytuł i stanowiącej (zarówno w przekonaniu autora *Walki o treść*, jak jego monografistki) zasadniczy klucz do interpretacji Irzykowskiego. Ta kluczowa metafora, jak twierdzi prof. Sienkiewicz, z jednej strony przypomina, że „Irzykowski zawsze formułował swoje sądy wobec myśli cudzej”, z drugiej odsłania jego „inne oblicze”, nie tylko „zaciętrzewionego polemisty”, ale także „krytyka budującego ‘mosty’”, dialogującego z ważnymi pisarzami, kierunkami artystycznymi, filozofami, krytykami i teoretykami literatury. Omówiwszy owe

„mosty”, budowane przez Irzykowskiego i wnikliwie interpretowane przez habilitantkę, prof. Sienkiewicz konkluduje pochwalnie: „W książce *Mosty Karola Irzykowskiego* Sylwia Panek podjęła się zadania odtworzenia głównych nurtów dyskusji prowadzonych w dwudziestoleciu, dotyczących kształtu literatury, jej funkcji społecznych, sposobów ich realizowania, także projektowania kierunku jej rozwoju. Irzykowski jako główny bohater został w tej perspektywie wybrany doskonale. Jako orędownik wielkiej dyskusji dotyczącej literatury [...] stawał w centrum toczonych ówczesnie sporów, nierzadko sam je inicjował.”. Stąd wniosek dotyczący obu części osiągnięcia habilitantki: „Obie książki Sylwii Panek mają w efekcie ogromny, nie do podważenia walor historycznoliteracki. Nie do przecenienia jest także zawarta w nich wiedza na temat dziejów krytyki literackiej.”.

Recenzję prof. Andrzeja Tyszczyka łączy z opiniami prof. Ratusznej i prof. Sienkiewicz przekonanie o niezwyklej wadze, jaką ma dla monografii Sylwii Panek (i dla zawartej w tej monografii interpretacji myślenia Irzykowskiego) odwołanie do idei „mostów”. Odróżnia ją natomiast, jak to już wspomniano, dosłowniejsze traktowanie jedności *Sporu* i *Mostów* i silniej zaakcentowana sugestia, iż współtworzące osiągnięcie naukowe habilitantki książki warto czytać razem z jej książką podoktorską. Najpierw więc pisze recenzent, iż analizę twórczości krytyka zawartą w *Mostach* i *Sporze* uważa „nie tylko za najpełniejszą współczesną monografię Irzykowskiego, i jego działalności z okresu dwudziestolecia, ale także za znakomite studium relacji między krytyką a twórczością tego okresu”, następnie zaś dopowiada (jeszcze mocniej): „Tryptyk o Irzykowskim [...] to znakomity portret największego krytyka polskiego XX wieku [...] portret intelektualny, w którym autorka nie tylko zarysowała znakomicie całą jego koncepcję krytyki i sztuki literackiej, ale [też] ukazała złożony proces kształtowania się tej koncepcji w trakcie wielkich sporów, które prowadził z najważniejszymi pisarzami epoki.”.

9. Generalne oceny osiągnięcia naukowego dr Sylwii Panek wspierane są w poszczególnych recenzjach przez mniej lub bardziej szczegółowe komentarze dotyczące zawartości *Mostów i Sporu*.

Prof. Ratuszna, wedle której kolejne rozdziały *Mostów* można traktować jako opis istotnych etapów w kształtowaniu poglądów Irzykowskiego, ceni te fragmenty książki, w których powraca problem nowoczesności krytyka i jego spór z przedstawicielami nowatorskiej sztuki. Toruńska recenzentka podkreśla też wagę rozdziału *Most dystansu. Wobec Feldmana – Żyda (i nie tylko)*, który daje wedle niej „niebywałą okazję do przyjrzenia się poglądom politycznym” wielkiego krytyka. Uznanie dla tego rozdziału (czy ściślej: dla rozbudowanej argumentacji, starającej się bronić Irzykowskiego przed zarzutem antysemityzmu) pojawia się też w recenzji prof. Tyszczyka. Lubelski recenzent poświęca też wiele uwagi zestawieniu poglądów Irzykowskiego z myślą Simmla i teoretycznoliterackimi pomysłami Wiktora Szklowskiego. Prof. Barbara Sienkiewicz niezwykle wysoko ocenia analizę stosunku Irzykowskiego do Żeromskiego, nazywając ten stosunek „modelowym przykładem budowania <mostu>”; równie pozytywnie ocenia recenzentka uwagi o ‘mostach’ krytyka i Zofii Nałkowskiej, wprowadzające wedle niej „w fundamentalne kwestie dotyczące kształtu polskiej literatury”.

10. Recenzenci doceniają także tak zwaną pozostałą część dorobku naukowego habilitantki. Wszyscy przekonani są o wysokiej wartości książki podoktorskiej (najdobitniej wyraża to przekonanie prof. Tyszczyk). Wśród tekstów rozproszonych w czasopiśmie ich uwagę zwracają zwłaszcza dwa artykuły o fenomenie wstydu.

11. Dla porządku dodać należy, iż obok dominujących w ocenie osiągnięcia naukowego dr Sylwii Panek pochwał, znaleźć można w recenzjach momenty krytyczne. Są to nie tyle zarzuty, ile – wątpliwości, sformułowane w trybie (partnerskiej) dyskusji. Przykładowo: prof. Ratuszna zwraca uwagę, iż w pracach habilitantki została dostrzeżona, ale nie została „w pełni opracowana”

kwestia nowatorskiego podejścia Irzykowskiego do fenomenu interpretacji; prof. Tyszczyk ma wątpliwości co do próby wyprowadzenia pewnych podobieństw poglądów Irzykowskiego i Szklowskiego z „dialektyki mitu bezpośredniości i zapośredniczenia”; prof. Sienkiewicz nie jest w pełni przekonana argumentacją habilitantki, broniącej Irzykowskiego przed zarzutem antysemityzmu. Żadna z tych wątpliwości nie wpłynęła na konkluzje recenzji, jednoznacznie popierające wniosek o nadanie habilitantce stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych.

Poznań, 21 stycznia 2020 roku.

Marian Strykowski
Zobena
Hanna Petrus
P. Sienkiewicz
Agnieszka Kosińska
A. [signature]